

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ARAK:

Egy évre	3 frt — kr.
Félévre	1 frt 50 kr.
Negyedévre	frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 2 frt.	

Felelős szerkesztő

BÁTHORY ENDRE.

A lap kiadója:

A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Deák-tér 29. szám.)

Hirdetések jutányos árban vétetnek fel.

A lap megjelenik minden szerdán.

Mik a teendőink?

A városi elemi iskolák tervbevett államosításának megakadályozása — a mint erről a vallásához őszintén ragaszkodó minden értelmes ember mélyen meg van győződve — annyira életkérdése minden hitvallásnak, hogy menthetlen bünyös mulasztás volna még idejében föl nem használni minden törvényes eszközt a veszedelmes terv meg-
hiúsítására.

Az utókor, a mely — Isten ne engedje — tapasztalni fogná az állami iskolák hitközönyös, sőt vallástalan szellemének káros hatását, méltán vádolhatja vétkes téllenség-ről a jelen nemzedéket, ha az egyház legfontosabb védő bástyáit minden komoly küzdelem nélkül engedné át az ellenségnek.

Azt mondjuk: az *ellenségnek*.

Mert az állami iskola felekezeten iskola, miként felekezeten maga az állam is. A felekezeten iskola pedig — amiként ezt a kath. iskolákért vívott küzdelemben Rauscher biboros is kifejtette¹⁾ — vallástalan iskola. A vallástalan iskola pedig... *ime ez az ellenség!*

Nem szükséges ennek igazolására felsorolnunk a tapasztalat által nyújtott számtalan példákat.

¹⁾ Pásztorlevelek. 1871.

Elég megemlitenünk azt, hogy az egyháznak megfosztása saját iskoláitól, más szóval az államosítás, mindenütt vallásellenes korszakokból, testületekből és egyénekből indult ki.

Az egyháznak hadat üzenő liberalizmusnak volt az legfőbb törekvése mindenütt és minden időben.

Liberalis korszak alatt ülte e törekvés szomorú diadalát Németországban, Franciaországban, Sveczban, Belgiumban, Olaszországban. S bár mindenütt a tömegnek tetsző ürügyeket hangoztattak az államosítás mellett: az állam, a közművelődés egységét, a nemzeti, az anyagi szempontot stb., mint nálunk is; de a be nem vallott végezel az intézők és beavatottak előtt mindenütt a kath. egyház gyöngítése, ha lehetne, megsemmisítése volt.

Rövidlátók azok, akik felülnek a hangzatos szólásoknak s föl nem ismerik a valódi végezel.

Azért a kath. egyház minden országban, a hol iskoláit elrabolták, — óriási áldozattal új iskolákat állított föl a felekezeten államiak mellett és a kath. szülők, a kik csakhamar belátták a felekezeten iskolák veszélyeit, nem riadtak vissza semmi áldozattól s tömegesen küldték gyermekeiket az új kath. iskolákba, s az államiak majdnem üresen maradtak.

Igy tettek s tesznek Belgiumban, Franciaországban, az amerikai Egyesült Államokban. Vagy pedig nem szünek meg sérelmeiket hangoztatni s folyton harcban állnak a liberalis államokkal, hogy jogukat a kath. iskolákhoz visszavivják, az iskolák hitvallásos jellegét visszaállítsák. Ily küzdelmet folytatnak a katolikusok Ausztriában, Németországban, Olaszországban s mindenütt, hol jogaik megtámadva vannak.

A liberalis magyar kormányzat, a mely csak nem rég oly kétségtelen módon mutatta ki „jóakarátát” a kath. egyház iránt, még most nem meri nyíltan felidézni a harcot az iskolák terén is minden vonalon.

Pénze sem volna elég arra, hogy egyszerre valamennyi felekezeti iskolát államosítson. A szándékot most még nem mondja ki, sőt szóval tiltakozik is ellene.

De tetteivel ráczáfol szavára. Alantas közegei a miniszteriumtól kezdve le az utolsó tanfelügyelőségi tollnokig mind az államosítást hirdetik.

Őmaga nem államosít, de a miként a bártfai, egri, szatmári s sok más eset igazolja, — úgy látszik — titokban kiadott commandószóra a liberalizmus érdekkörébe vont városi képviselő testületekkel *államosított*. Ekkép ő mossa a kezeit. Legfeljebb

TÁRCZA

Indítványok

az utczai gyalog közlekedésnek minél lehetőbbé tétele tárgyában.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Szatmár, postabélyeg kelte.

Tisztelt Szerkesztő ur!

Egy kis madár szállt le a minap néhány lépésnyire tőlem X. utczaköz csatornája mellett, hogy igyék annak tartalmából. A kicsinyke oktalan azonban előbb mégis óvatosan körülnézett, vajjon nines-e közel egy, vele ma ugyanazon tankönyvbe sorozott élőlény: egy „Homo sapiens,” egy eszes Ember, kit elég önzőnek és kegyetlennek ismer arra, hogy őt alkalomadtán attól a csepp italtól is megfoszsza. Láttam, hogy nem bántom, picziny esőrével kanalizált abból a sűrű, sötét kék folyadékból egy keveset és felemelve kis fejét, lenyelte az izes kortyot. Megnedvesíté a kis madár az ő tikkadó bárzsingját, mely oly

szűk, mint egy hőmérő esővecskéjének kaliberje, hogy talán még egy töretlen köleszem is alig csuszik le benne. De micsoda bacillusölő, hatalmasan emésztő szervek következnek utána! Az a borsó nagyságu zuzáska aránylag százszor is erősebben emésztő szerkezet, mint a Homo sapiensnek 5—6 literes gyomorzaecskója.

Dögletelesen büzhödt, csaknem kátrányszínű lé vagyon ott mindig abban a csatornában. Messziről érzik már a szaga, amint közeledik az ember ama sikátor felé. És még az a jó a dologban, hogy a Szécsényi-utczáig csak le bir valahogy huzódni az az undok mosadék; de ebben az előkelő utczában még senki sem látta azt, részint mert sűrűsége miatt tovább már nem gördülhet, részint pedig városunk talajfekvésének igen kedvezőtlen viszonyai miatt, melyek t. i. csak igen csekély lejtőzést engednek meg. Egyébiránt az említett utca a róla felhóztak tekintetében nem egyedüli városunk területén.

Meglehet, hogy a régi lejtőmérés szerinti helyek azok, és hogy az újabb munkálatok tökéletesebbek a korábbi kísérletezésnél. De baj mindig volt, van és lesz.

Azt mondják, hogy jó törvénnyel is lehet rosszul kormányozni és megfordítva; hogy tehát a jobb eszközök nem mindig jelentik a kedvezőbb eredményeket, és a javult külső állapotokkal sincsenek az emberek okvetetlenül mindig megelégedve.

Annyi bizonyos, hogy ma az a néhány utczaközvető kitűnően érti a mesterségét. Szinte gyönyörűség nézni, minő biztos szemmértékkel dolgoznak azok az emberek és mily kifogástalan szimetriát tudnak adni annak a domborulatos utczahátnak. Eltűntek immár a fiakeresek rémei, a kovácsoknál oly jó emlékü káposztás kövek. Ma meg nem csuszhatik az ember, mint ez régen sok átjárónál is megtörténhetett. Ma az utca bármelyik részén is át lehet menni, és az éles szélű kődarabok inkább elvágják a cipő talpát, vagy oldalát, de rajtuk félre csuszamlani teljes lehetetlenség.

Mindössze annyi hátrányos van a dologban, hogy ma megeredvén az egek csatornái, heves zápor alkalmával megtelnek azok a szépen egyenletesen mélyedett utszéli vízvezetékek elannyira, hogy sok átjárónál, melyek pedig egészen fővárosiasan, örökös gránitkoczkákból vannak rakva, az em-

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ARAK:
Egy évre ————— 3 frt — kr.
Félévre ————— 1 frt 50 kr.
Negyedévre ————— frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 2 frt.

Felelős szerkesztő
BÁTHORY ENDRE.

A lap kiadója:
A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Deák-tér 29. szám.)

Hirdetések jutányos árban vétetnek fel.

A lap megjelenik minden szerdán.

Mik a teendőink?

A városi elemi iskolák tervbevetett államosításának megakadályozása — a mint erről a vallásához őszintén ragaszkodó minden értelmes ember mélyen meg van győződve — annyira életkérdése minden hitvallásnak, hogy menthetlen bünyös mulasztás volna még idejében föl nem használni minden törvényes eszközt a veszedelmes terv meg-hiusítására.

Az utókor, a mely — Isten ne engedje — tapasztalni fogná az állami iskolák hitközönyös, sőt vallástalan szellemének káros hatását, méltán vádolhatja vétkes tétlenség-ről a jelen nemzedéket, ha az egyház legfontosabb védő bástyáit minden komoly küzdelem nélkül engedné át az ellenségnek.

Azt mondjuk: az *ellenségnek*.

Mert az állami iskola felekezeten iskola, miként felekezeten maga az állam is. A felekezeten iskola pedig — amiként ezt a kath. iskolákért vívott küzdelemben Rauscher biboros is kifejtette¹⁾ — vallástalan iskola. A vallástalan iskola pedig ... *ime ez az ellenség!*

Nem szükséges ennek igazolására felsorolnunk a tapasztalat által nyújtott számtalan példákat.

¹⁾ Pásztorlevelek. 1871.

Elég megemlitenünk azt, hogy az egyháznak megfosztása saját iskoláitól, más szóval az államosítás, mindenütt vallásellenes korszakokból, testületekből és egyénekből indult ki.

Az egyháznak hadat üzenő liberalizmusnak volt az legfőbb törekvése mindenütt és minden időben.

Liberalis korszak alatt ilte e törekvés szomorú diadalát Németországban, Franciaországban, Szeiczban, Belgiumban, Olaszországban. S bár mindenütt a tömegnek tetsző ürügyeket hangoztattak az államosítás mellett: az állam, a közmívelődés egységét, a nemzeti, az anyagi szempontot stb., mint nálunk is; de a be nem vallott végezl az intézők és beavatottak előtt mindenütt a kath. egyház gyöngítése, ha lehetne, megsemmisítése volt.

Rövidlátók azok, akik felülnek a hangzatos szólalomoknak s föl nem ismerik a valódi végezlét.

Azért a kath. egyház minden országban, a hol iskoláit elrabolták, — óriási áldozattal új iskolákat állított föl a felekezeten államiak mellett és a kath. szülők, a kik csakhamar belátták a felekezeten iskolák veszélyeit, nem riadtak vissza semmi áldozattól s tömegesen küldték gyermekeiket az új kath. iskolákba, s az államiak majdnem üresen maradtak.

Igy tettek s tesznek Belgiumban, Franciaországban, az amerikai Egyesült Államokban. Vagy pedig nem szünnék meg sérelmeiket hangoztatni s folyton harcban állnak a liberalis államokkal, hogy jogukat a kath. iskolákhoz visszavivják, az iskolák hitvallásos jellegét visszaállítsák. Ily küzdelmet folytatnak a katolikusok Ausztriában, Németországban, Olaszországban s mindenütt, hol jogaik megtámadva vannak.

A liberalis magyar kormányzat, a mely csak nem rég oly kétségtelen módon mutatta ki „jóakarát” a kath. egyház iránt, még most nem meri nyíltan felidézni a harcot az iskolák terén is minden vonalon.

Pénze sem volna elég arra, hogy egyszerre valamennyi felekezeti iskolát államosítson. A szándékot most még nem mondja ki, sőt szóval tiltakozik is ellene.

De tetteivel ráczáfol szavára. Alantas közegei a miniszteriuntól kezdve le az utolsó tanfelügyelőségi tollnokig mind az államosítást hirdetik.

Ómaga nem államosít, de a miként a bártfai, egri, szatmári s sok más eset igazolja, — úgy látszik — titokban kiadott commandószóra a liberalizmus érdekkörébe vont városi képviselő testületekkel *államosított*. Ekkép ő mossa a kezeit. Legfeljebb

TÁRCZA

Indítványok

az utczai gyalog közlekedésnek minél lehetőbbé tétele tárgyában.

— Levél a szerkesztőhöz, —

Szatmár, postabélyeg kelte.

Tisztelt Szerkesztő ur!

Egy kis madár szállt le a minap néhány lépésnyire tőlem X. utczaköz csatornája mellett, hogy igyék annak tartalmából. A kicsinyke oktan azonban előbb mégis óvatosan körülnézett, vajjon nincs-e közel egy, vele ma ugyanazon tankönyvbe sorozott élőlény: egy „Homo sapiens,” egy eszes Ember, kit elég önzőnek és kegyetlennek ismer arra, hogy őt alkalomadtán attól a csepp italtól is megfosztja. Láta, hogy nem bántom, picziny csőrével kanalizott abból a sűrű, sötét kék folyadékból egy keveset és felemelve kis fejét, lenyelte az izes kortyot. Megnedvesíté a kis madár az ő tikkadó bárzsingját, mely oly

szük, mint egy hőmérő esővecskéjének kaliberje, hogy talán még egy töretlen köleszem is alig esuszik le benne. De micsoda bacillusölő, hatalmasan emésztő szervek következnek utána! Az a borsó nagyságu zuzácska aránylag százszor is erősebben emésztő szerkezet, mint a Homo sapiensnek 5—6 literes gyomorzsákja.

Dögletesen büzhödt, csaknem kátrányszínű lé vagyott ott mindig abban a csatornában. Messziről érzik már a szaga, amint közeledik az ember ama sikátor felé. És még az a jó a dologban, hogy a Szécsényi-utczáig csak le bir valahogy huzódni az az undok mosadék; de ebben az előkelő utczában még senki sem látta azt, részint mert sűrűsége miatt tovább már nem gördülhet, részint pedig városunk talajfekvésének igen kedvezőtlen viszonyai miatt, melyek t. i. csak igen csekély lejtőzést engednek meg. Egyébiránt az említett utca a róla felhözottak tekintetében nem egyedüli városunk területén.

Meglehet, hogy a régi lejtőmérés szerinti helyek azok, és hogy az újabb munkálatok tökéletesebbek a korábbi kísérletezésnél. De baj mindig volt, van és lesz.

Azt mondják, hogy jó törvénnyel is lehet rosszul kormányozni és megfordítva; hogy tehát a jobb eszközök nem mindig jelentik a kedvezőbb eredményeket, és a javult külső állapotokkal sinesenek az emberek okvetetlenül mindig megelégedve.

Annyi bizonyos, hogy ma az a néhány utczaközvező kitűnően érti a mesterségét. Szinte gyönyörűség nézni, minő biztos szemérmekkel dolgoznak azok az emberek és mily kifogástalan szimmetriát tudnak adni annak a domborulatos utczahátnak. Eltűntek immár a fiakeresek rémei, a kovácsoknál oly jó emlékü káposztás kövek. Ma meg nem esuszhatik az ember, mint ez régen sok átjárónál is megtörténhetett. Ma az utca bármelyik részén is át lehet menni, és az éles szélű kődarabok inkább olvágják a cipő talpát, vagy oldalát, de rajtuk földre csuszamlani teljes lehetetlenség.

Mindössze annyi hátrányos van a dologban, hogy ma megeredvén az egek csatornáit, heves zápor alkalmával megtelnek azok a szépen egyenletesen mélyedett utszéli vízvezetékek elannyira, hogy sok átjárónál, melyek pedig egészen fővárosiasan, örökös gránitkoczkából vannak rakva, az em-

azt mondja mentségül: Te akartad Dandin.

De épen azért kell elkövetnünk mindent s hangosan kiáltanunk oda tiltakozó szavunkat: *Nem akarjuk!*

Ne csodálkozzék tehát senki azon, ha mi, mint a kath. érdekek védő organuma, a kiknek nincs egyéb hatalma a tiltakozó, tettehívó szónál, oly gyakran emeljük föl e kérdésben szavunkat mindaddig, míg az államosítás veszélye Damokles-kardként fog fejünk felett függni.

— Mi katolikusok harezolni fogunk tisztes eszközökkel a végsőkig iskoláink kath. jellege mellett és ha a felszínen levő hatalom áramlata, az ezzel szemben kifejtett ellenállás gyöngesége s álürügyek vagy a valódi lényegét elhomályosító tetszetős szövegek következtében ki is ragadják kezünkől valódságunk legfőbb védő várát, iskoláinkat, mi folytatni fogjuk azután is a küzdelmet mindaddig, míg visszavivjuk jogos tulajdonainkat.

És reméljük, hogy e küzdelemben oldalunkon lesznek a hívó és hitbuzgó protestánsok is, a kiknek még nagyobb mértékben védő várunk az iskola. Hiszen csak nem rég hangzott táborukból is (a budapesti ref. egyház 1897. évi jelentéséből) a vészkiáltás: „Mióta az állam kivette a nevelést a felekezetek édes anyai kezéből, egész erővel igyekezett lerontani mindazt, a mit a vallásos nevelés az emberi lélekben épített. Hajdan a vallásnak az iskola volt az otthona, — ma csak kelletlenül túrt idegen benne, a melynek alig akarnak egy sarkot kimutatni, alig tudnak a számára valami kis időt szorítani az életre nevelő tantárgyak között.”

Midőn a városi közgyűlés, tagjainak tájékoztatása, a kérdés előkészítése nélkül kimondá elvben az elemi iskolák államosítását, — nem kérdezte meg a felekezeteket.

Itt az idő, hogy most már a felekezetek emeljék föl szavukat: mielőtt még a miniszterium döntene, akarják-e az államosítást?

Mert a közgyűlés talán csak nem tekinthető az összes felekezetek illetékes képviselőjének... És az talán csak még sem volna méltányos és jogos, hogy ily nagyfontosságú ügyben rólunk és nélkülünk határozzon a miniszterium is, — ha már a közgyűlés jónak, czélszerűnek, méltányosnak tartotta ezt megcselekedni.

Hányja-vesse meg tehát a kérdést külön-külön minden hitvallás a maga körében népgyűléseken. Az államosítás hívei álljanak elő s fejtsék ki, miféle nagyfontosságú érvek érdekek teszik szükségessé hitvallásos iskoláink felfogatását. Mert mi eddig a közgyűlésen és lapokban hangzott érvek közül egyetlen egyet sem találtunk olyant, a mely csak pillanatig is megállna azon eddig még senki által meg nem czáfolt vagy gyengített döntő érvek és érdekek mellett, a melyek vallásos iskoláink fenntartását követelik.

Az ügy jelen állásában a katolikusokra nézve mulhatatlan és sürgős teendőknél tartjuk a következőket.

1. A közgyűlés ismeretes határozatát, — ha még nem késő — a kath. ellenzék fellebbezze meg azonnal.

2. A kath. iskolaszék vagy egyháztanács gyűljön össze mielőbb s tiltakozzék a kath. iskolák tervbe vett államosítása ellen s a tiltakozást küldje meg a városi közgyűléshez és miniszteriumhoz. Ezt a tiltakozást, még mielőtt a miniszterium válaszolna, mulhatatlanul meg kell tenni valamely illetékes forumnak, különben azt vélhetnék, hogy „a ki hallgat, beleegyezik”. Ha pedig, a mint halljuk, lejárt a kath. iskolaszék mandátuma, alakíttassék meg újból mielőbb kizárólag

oly tagokból, a kik határozott elleni az államosításnak, mert a kik feladják az államnak a kath. iskolákat, azok vagy nem barátai a kath. egyháznak vagy nem képesek belátni ennek életbevágó érdekeit s így egy esetben sem méltók a katolikusok egyetemének képviselőisére.

3. Azok, a kiket illet a vezetés, hívják össze mielőbb a róm. és gör. kath. hívőket népgyűlésre, a melyen kifejtetvén az iskolák hitvallásos jellegének fontossága, a katolikusok fejezzék ki tántoríthatatlan ragaszkodásukat kath. iskoláikhoz s tiltakozzanak azok tervbe vett államosítása ellen vagy pedig, ha ennél czélszerűbbnek látszik: tömeges aláírásokkal fejezzék ki a katolikusok eme tiltakozásukat a városi közgyűlés és kormány előtt.

A közelgő szent István napját, ezt a nagy nemzeti ünnepet, melynek legdrágább kincsünket, kath. hitünket köszönjük, nem ülhetnénk meg méltóbban, mint ha imposans módon adunk kifejezést annak, hogy miként a 2000 éves multban, ép úgy a jövőben is e hitben akarunk élni és meghalni; ahhoz mint hazánk jólétének alapjához szilárdan ragaszkodunk s épen azért iskoláinkat, e hitünk veteményes kertjét, ápolóját és megszilárdítóját, kezeinkből kiadni nem fogjuk.

Diaci.

Hova kell az államosítás? . .

Lapunk egy jó barátja és munkatársa szíves volt felhívni figyelmünket a mult alkalommal azokra az ázsiai állapotokra, melyekben vármegyénk egyes községei, s egyáltalában az Avasnak nevezett kies vidék szenved. Mit sem törődnek ott a népnevelés ügyével, s ama románság által lakott területen semmi intézkedést nem tesznek a magyar faj érdekében, mely annak fennmaradását biztosítsa. Avasfelsőfalut kivéve sehol sincs iskola, hol a gyermeknek módjában lenne

ber a maga természetes felszerelésével bokán felül gázolva igen, de egyébként semmi más módon nem mehet keresztül. A marha, ló kutya és sertés nem sokat törődik a dologgal; de a Homo sapiens ma már kényesebb és nem szívesen mászik belé a 15 cm. mély vízbe.

Férfiak, asszonyok, mindkét nembeli ifjak és gyermekek tűnődve állapodnak meg egy ily jelenségnél. Néznek előre, hátra, fel, le, jobbra és balra, de mind hasztalan; vissza kell térni, vagy pedig egy kerülőt csinálni, a mi legalább 10 percet vesz el később juttatja őket kitűzött céljukhoz. Már pedig ezt a hátráltató körülményt a mai higiénikus felfogás és egyéb tekintetek határozottan rosszalják, amint én e kijelentésem a következőkben beigazolom bátor leszek.

Ugyanis a) elkésvén, bezárják előttem a postát, és 24 órára lemarad egy küldeményem, melytől talán fontos érdekek függenek. Be nem válthatom ma értékpapírjaim szelvényeit, és holnap az árfolyam már alacsonyabb lehet.

b) Hivatalfőnökök mord képpel sétálnak írószobájokban fel és alá, és feleségük még este is érezni fogja, hogy egyik-másik tiszt-

viselő reggel pont 8 órakor nem jött fel, mer az utcai ár miatt kerülést kellett csinálnia.

De c) ez a járástöbblet sem épen olyan egészséges, mint ahogy sokan hiszik. Az orvosi tudomány korábbi rendszere mellett a mozgás elmélete nagy arányokban tartotta magát. Ma már egyébről is tudunk; ma van böles kimélet és feltétlen nyugvás teoriája is. Aztán annak az egyszerű, egészséges, erős embernek az a kerülő ut déli időben előmozdítja az étvágyát, és ez baj, ha nincs elég enivalója; míg ellenben annak a pipaszárlábu intelligens népnek ama farsztöbblet még azt a kis étvágyát is elveszi, a mi nyugvás közben jött neki.

d) A gyalog járó közönség nem oszthat el egyenletesen, midőn a mások utcáját kénytelen használni, és különösen valami veszedelem idején ez a körülmény tolongásoknak és elgázolásoknak is oka lehet. Az pedig megint bizonyos, hogy a közönségnek egy része, melynél a kíváncsiság kielégítése jelentékeny dolog, kerüléssel későbbjuthat el akadályozónak a veszedelem színhelyére, mikor az talán már szünőfélben van, — és így alátványosságának érdekesebb része reánézve elveszett.

Végre e), hogy röviden szóljak, a ren-

des utján haladni akaró türelmetlenkedni fog, és ez árt az egészségnek. Zöldségfélék hoz valaki a piacról; az nyáron a hosszabb utban inkább hervad és veszi zamatját. Bizonyos, hogy a leves már nem lesz egészen jó ízű. Hust viszen haza egy másik és kerülni kénytelen vele. Hát ki a tatár eszi meg majd azt a hust, mely annyi ideig pállotta melegben a kerülés hosszabb utja mellett? A harmadik és negyedik pár csirkét, vagy ruczát vett és — szörnyűség! — szokás szerint a lábuktól fogja őket, midőn is fejük lecsüng a szegény állatoknak. Hiszen ha a Homo sapiens úgy csüngenék fejjel lefelé, hát 5 perc alatt megütné a guta! Érzéstelen asszony! Nem veszi észre, hogy a kerülő ut még növeli szenvedéseiket azoknak a szerencsétlen szárnyasoknak. Sőt, mi több, kerülés közben megáll diskurrálni valamelyik ismerősével és ott felejtkezik egy félóráig, gyötörvén az állatokat. Az utcabeli gyermekek pedig huzamosabb ideig és sokszorosan látván az állatkinzásnak említett alakját, pedagógiailag kétségtelen, hogy e szemléletek kedélyökre eleven benyomásokat fognak gyakorolni és később ők is kegyetlen szívűek lesznek.

nemzeti nyelvünket megtanulni, nincs magyar tanító, ki a hazafias érzést ápolja, s az ott lakó magyarsággal saját anyanyelvén közlekedjék. Nincs, akinek gondja lenne reá, hogy a magyar szó közöttök ki ne vesszen, nincs, aki hivatta legyen a nemzetiségekkel is megértetni, hogy valóságos ternót csinál az, ki annak a hazának, melyben él, nemzeti nyelvét elsajátítja, mert egyedül ez képesítheti őt arra, hogy állást foglaljon el a társadalomban, magának és utódainak jövőjét biztosítsa. Innen van, hogy a magyarság azon a vidéken eloláhosodott, elfelejtette nemzeti nyelvét, tehát nemhogy tért hódítottunk volna, hanem a talajt is elveszítettük lábaink alól.

Tessék a magas kormányznak ide fordítani figyelmét, itt hasznos missiót fog teljesíteni, ha oda állítja embereit a nép közé, hogy öröködjének a magyar faj fenmaradása és a nemzeti kultúra tovaterjedése felett.

Nem Szatmárnak kell az államosítás, hol minden iskola hiven teljesíti kötelességét s a kor által követelt színvonalon áll, hol legkevésbé sincs veszélyeztetve a hazafias szempont, hanem oda kell a szükséges áldozatot meghozni, hol az a magyarság érdekében gyümölcsözővé tehető.

De minálunk megszokott dolog, hogy minden téren hátrafele megyünk mint a rák. Vezérférfiaink rendszeren nem ott keresik a veszélyt, ahol tulajdonképpen van, hanem kicsinyes torzalkodásokban forgácsolják el a nemzet erőit. A hol sietni kellene a védelemre, ott összedugott kézzel tétlenül ülnek, s a hol mi sem indokolja azt a nagy animozitást, ott akarnak maguknak érdemeket szerezni.

Munkatársunk felhossa, hogy Illobabányán sok a magyarság, de a birón kívül már senki sem tudja nemzeti nyelvünket, ennek gyermekei is jobban beszélnek a román, mint a magyar nyelvet, mert egyáltalában senki sincs, akivel magyarul társalogjanak. És az a nép magyar voltának tudatában ma is óhajtaná nemzeti kulturáját visszaszerezni. Nem lehet neki, nem is hoderitenek reá. Iskolájok nincs. Többször intéztek már eredménytelenül kérelmet a tanfelügyelőhöz, hogy eszközöljön ki számukra állami iskolát, — nem nyertek meghallgatást. Nem tetelez-

zük fel, hogy épen tanfelügyelőnkön feneklett volna meg az ügy, hanem odafent kell a baj okát keresnünk, hol a békés polgárok között ellentétek élesztésére mindig több pénzt pocsékolnak el, mint a valódi nagy nemzeti érdekekre. Ez állításunk mellett bizonyít azon körülmény, hogy Illobabánya eloláhosodott magyarsága már több mint egy évvel ezelőtt egyenesen magához a miniszterhez is fordult kérelmével, melyre mindez ideig egy vakariás válasz sem érkezett.

Nagy fejetlenség az ilyen. Ez a nem-bánomság volt átka a liberális kormányzatnak, ezért találkozunk mindenütt a visszafejlődés tüneteivel. Az erőszakot pompásul tudja alkalmazásba venni, ahol jogok megfosztásáról van szó, de midőn a körülmények segélyért kiáltanak hozzá, még akkor is, midőn a legnagyobb nemzeti érdekek forognak szóban, mindenütt zárt ajtókra találunk.

Elvégre is a reá bizott vármegye tanügyi viszonyaiért első sorban a tanfelügyelő felelős. Ezt a felelősséget a társadalommal szemben csak úgy hárihatja el magáról, ha kötelességét teljesítette. Az ő hivatásához tartozik, hogy leplezetlenül, egész nagyságokban tárja fel felettes hatósága előtt a hiányokat, s ha ez nem elegendő, sürgessen, zaklasson, erőszakoskodjék, míg működését siker nem koronázza. És ha minden igyekezete dacára sem lehetséges a kívánt eredményt elérni; nyujtsa a tájékoztatást a közönségnek, hogy nemes emberbarátok legalább társadalmi uton cselekedjenek valamit, ha már olyan kormányunk van, melyre mitsem lehet számítani.

Ez nem tréfa dolog, itt nem lehet az érzékenységet legyezgetni, midőn egy egész nagy vidék lakosságát kizárva látjuk a nemzeti kultúra áldásaiból, midőn azt tapasztaljuk, hogy ahol legéberebb figyelemmel kellene résen lenni, ott épen semmit sem cselekszenek a nép érdekében.

Miért megy a kormány államosító törekvéseivel azokra a helyekre, ahol semmi szükség nincs reá? . . .

Mert rendezettek a viszonyok, jó karban vannak az iskolák, van amiből fentartásuk, — semmi áldozatot sem kell hozni az államnak, hogy rájuk tehesse a kezét. Menjen az Avasba, menjen azokra a helyekre,

ahol iskola nincs, adjon tanítót Illobabányának, melynek lakossága már régóta zörget ajtaján. Ne akarja magának vindikálni a nemzeti kultúra terjesztését olyan helyeken, hol annak hivatott apostolai működnek, hanem apostolkodjék ott és mutassa meg, hogy ott tud eredményt felmutatni, ahol a nép el van maradva, ahol a nemzeti genius veszélyeztetve van.

Ajánljuk ezeket az állapotokat úgy a főispánnak, mint a közigazgatási bizottságnak és a tanfelügyelő urnak szíves figyelmébe.

Városi közgyűlés.

Szatmár, 1898. aug. 8.

A gyéren látogatott közgyűlés első tárgya Kovács Leo bizottsági tag interpellációja volt a városban engedély nélkül tartózkodó zsidók kitiltása ügyében. Ez érdekes interpellációt kuriosum gyanánt gyors irónk feljegyzése után szóról szóra közöljük:

Méltóságos Főispán ur! Igen tisztelt közgyűlés! Ne hogy interpellációval félreértésekre okot formáljak, egyidejűleg ki kell jelentenem, hogy én az emberek közt valláskülömbőséget nem ismerek. Mindnyájan egy Istent imádunk és az Isten előtt mindnyájan egyenlők vagyunk. A kik engem ismernek, tudják, hogy én mi vagyok, tehát ne tessék engem félreérteni. Én csakis a város érdekében beszélek. Azt tudjuk, hogy Muszkaországban és Galicziában az utóbbi időben ugynevezett zsidó üldözések történtek. Az okokat fel tudnám sorolni, mert ott laktam Galicziában és ismerem az okokat, de ez nem tartozik ide. Csakogy a zsidók és zsidók közt nagy különbség van. Én ismerek becsületes, munkás zsidókat, a kiknek hazájuk van és a kik vérüket és életüket áldozták a hazáért. Ez nálunk megtörtént. De ezeknek az ugynevezett „kaftános“ zsidóknak hazájuk nincsen, mert akiket megkérdeztem: mi a hazájuk, azt felelték: „Én zsidó vagyok.“ És mert dolgozni nem szeretnek, a semmittevés a fő jellemvonásuk, valóságos emberbőrbe bujtatott emberek, kik a hálót kivetik és a ki hálójukba bekerül, annak addig szívják a vérért, míg tönkre nem teszik. Ők nem dolgoznak. Baró Hirs egy nagy telepet vásárolt drága pénzen

Ime, ennyi bajnak és komplikációnak lehet felidézője az az utcai áradás és a vele kapcsolatos kerülés! És én biztosítok mindenkit, hogy hiába vár, mert a záporosó elmúltával egy teljes óra lefolyása után sem fogja átléphetni azt a megtelt csatornát, ha t. i. minden áron ott szeretne keresztül menni.

Azt mondám fentebb, hogy a gránitburkolat örökös, és valószínű, hogy, miután városunk a bérben lakók nagy örömeére beton és aszfalt járókat kapott, az utczák lejt-mérézése is véglegesnek tekinthető. De ne feledjük: az az élettelen, mozdulatlan követ nem azért van, hogy az ember szükségletei szerint így, vagy amugy igazodjék; hanem azért adott az Isten az embernek észet és belátást, hogy az utczaburkolat megmáshathatlansága mellett is tudjon magán segíteni, ha épen kell. Ugyanazért, habár részben önzőleg is, de mégis tulnyomóan a közérdeket tartva szem előtt járok el, midőn a körülményekhez képest megvalósítás végett ezuttal a következő indítványokat teszem:

a) Tartson kiki magának egy, testi állományához arányított vastagságu, körülbe-

lül 2 méter hosszú deszkadarabot. Ezeknek a faeszközöknek megbíró képességét hatósági mérnök darabról darabra ki fogja számítani és az eredményt a deszkákra rábelyegzés végett az e czélból külön szervezendő hivatalhoz felterjeszteni. Az ekként hitelesített deszkadarabokat aztán a gyalogos közönség eszre álló időben mindig magával viszi, hogy a netalán megtelt utczacsatornákon azokat keresztül helyezvén, kerülő utat tenni ne legyen kénytelen.

b) Tapasztaltatott, hogy a közönség egy része az ugrás műveletéhez folyamodik inkább, hogyssem kerülni hajlandó volna olyan utczai áradás esetén. Hogy minő jelenetek játszódnak le ily ugrások alkalmával, azt látni kell, leírni nem lehet. Részemről betiltandónak, vagy legalább is ellenőrizendőnek és korlátozandónak vélném azt az ugrálást és az utóbbi intézkedés érvényesítése végett indítványozom az ugrani szándékozók lábizmainak hatósági orvos által való megvizsgálását, nem különben az ugrás engedélyezése esetén az u. n. ugródeszkáknak alkalmaztatását, melyeknek méreteit az érdekeltek izomerejéhez képest okleveles tornatanítóink lesznek kötelesek megállapítani. Az ilyen

ugródeszkát, melyhez átvetésre való súlylyal ellátott erős zsineg volna kötve, a közönségnek illető része szintén magával vinné, ugrás előtt kellően beállítaná és az ugrás miveltének végrehajtása után a tulsó partra huzná a már előbb átvett kölönczös zsineg segítségével.

c) Miután a követet többé fel nem szedhető; de különben is az átigazítás a felszedésnek, az ismét tervelésnek és az újabb munkálatoknak háromszoros költségeit okozná: lehetne talán az illető utczákon a záporosó időben való átkelés eszközölhetése végett egy, esetleg több viadukt-félét alkalmazni. Igen csinos szerkezetet láthatni pl. Kőbányán a vasuti pályaudvaron. Egy vashíd az a sinek felett, két oldalról lépcsőzettel. Ilyen viaduktok nagyon is beválnának nálunk. A szivelhájásodásban szenvedőkre nézve, kiknek a hegymászás ajánltaik, azok a viaduktok a városunk területén hiányzó dombokat igen jól helyettesítenék. Főnt lévén pedig a viadukton, egyszer-másszor a magasban szebb kilátást és tisztább levegőt is élvezhetne az ember, sőt csordaérkezés idején a legcélszerűbb menedékhely lehetne a kint

Amerikában és ezt mondta: „Mindnyájan menjetek oda és a ki oda érkezik, ott kap pénzt, házat és telkeket.“ Egy része kiment oda, de vissza jött, mert ott dolgozni kellett volna. Dolgozni meg nem akartak. Ez a munkagyűlölő nép most bejött első sorban *Zemplémbé* és ott a szószeros értelmében ellepte a felső községeket. És nem koldulva, de követelve a zsidóktól segítséget, annyira ment a dolog, hogy a zsidók maguk kénytelenek voltak az alispánhoz fordulni. Itt az utóbbi időben magam győződtem meg, hogy az egész város el van lepve kaftános zsidóktól. Fájdalom, hogy évek előtt a munkaképtelen zsidóknak itt telepítési engedélyt adtak. Így szaporodtak meg, hogy Szatmáron — szerdai napokon tessék meggyőződni — csupán kaftános zsidók lepik el a Kovács Ágoston előtti tért. Megszólítottam vagy huszat és midőn kérdeztem, hogy hova valók, felelték: Galicziába. De nincsenek ott, hanem Szigeten l knak. A városnak semmi haszna, az államnak adót nem fizetnek. De mi történik? Egy galicziai zsidó beteg lett, kórházba vitték. Gyógyítottatott. A gyógyítás 145 frtba került. Tessék! Egy pár ezer forint gyógyításra csupán! Ide jönnek, koldulnak a város területén és midőn az ember megszólítja, akkor kimennek a faluba. De csakhamar vissza.“ — Most következett az interpellacio, hogy t. i. vegyen tudomást a polgármester e körülményről stb. stb.

A polgármester ez interpellacióra a következőleg válaszolt. Városunkba Galicziából tömeges bevándorlás nem történt, azon néhány zsidó-család kivételével (közbekialtás 400!) a kik tartózkodási engedélyt nyertek. Tudomásomra jött, hogy több tanuló várja az új zsidó-pap idejövételét, ki 120 tanulózt szokott tanítani. A kapitányi hivatal az idejött tanulókat előzőleg és az interpellációnak megfelelőleg is kerületenkint iratta össze, hogy t. i. kinél tartózkodnak. A Galicziából idejött zsidókat, ha netalán tartózkodási engedéllyel nem bírnak, a kapitányi hivatal össze fogja írni és a kellő intézkedéseket azonnal meg fogja tenni.

A szokásos polgármesteri havi jelentés szokás szerint tudomásul vétetett.

A második aljegyző választása.

Ez állás nem töltetett be, és pedig azért, mert a kandidáló bizottság senkit sem jelölt.

járó közönséget megriasztó marhák elől stb. A viaduktok magasságméreteinek megállapításánál városunk közönségének igényei lehetnének döntők. Pl. mindenestre szükségesnek látszik, hogy elférjen alattuk egy jól megterhelt szénás szekér a tetején pipálva ülő kocissal; egy testület magasra emelt zászlaját ne legyen kénytelen annak vivője disztelenül lekonyítani; a lovas bandérium tagjai egyenesen feltarthassák nemzeti lobogóikat, midőn alattuk elszárguldanak, számítván arra az emelkedésre is, midőn testük az ügyetlen lovaglásnál minden lépten fel a magasba szökken. És így tovább.

Jelen soraimat bezárólag a repülés kérdésének nem soká késő megoldásáig fentebbi indítványaim egyikét, vagy másikat megvalósítás végett az illetékes körök figyelmébe ajánlván és Szerkesztő urnak is szíves pártolását kérvén, maradtam kiváló tisztelettel

Bükki.

Az iparos tanoncziskola tanító testületének 3 éves ujjaalakítása folytán a régi tanítók fentartásával még megválasztattak *Bodnár Alajos* és *Hozás János*.

Tudomásul vétetett a főispán azon köszönete, melyet a város közönségének a telephonhálózatához járuló 300 frt adakozásáért mond.

A város erdeiben talált erdei termékeknek pénzben kifejezett értékelőirányzata 20430 kr. és 40 fillér volt, a tényleges eredmény vagyis a számbavétel alkalmával találtatott 30033 korona és 40 fillér értékű fa. Tudomásul vétetett.

Következett a tanács előterjesztése a közegészségügyi szabályok módosítása tárgyában. A tiszti főorvos azon előterjesztése, mely szerint a szikviznek oly élvezete, hogy a csót a szájba illeszszék, egészségi szempontból igen ártalmas és számbavehető betegségek előidézője. Kéri az erre vonatkozó tilto rendeleteknek a közegészségügyi szabályokba beillesztését; egyuttal azt is, hogy vele egyetértőleg a tiszti főügyész is közreműködve, tegyen előterjesztést. Az egyik beillesztendő szakasz, — hogy a szikviznek ily módon való élvezete, hogy az üvegesőt az illető szájába fogja, tiltassék. (Derűtség.) Ellenkezők szabály szerint rovandók. A másik szakasz: Az előbbi pontban körülirt szikviz élvezete meggálása végett nyilvános árudákban pohár tartandó. Elfogadtatott.

Az 1882—86 évi közpénztári számadások mellékleteinek megsemmisítésére vonatkozólag elhatározatott, hogy ezen iratok a kölcsönökre és alapítványokra, továbbá az adásvevésre vonatkozó, általában a hosszabb időre kiható és magán ügyekre vonatkozó iratokon kívül a tiszti főügyész felülvizsgáló közbenjöttével a levéltárnok által megsemmisíteni rendeltetnek.

Következett a villam-világítási berendezés kibővítése tárgyában a szakbizottság terjedelmes betérjesztése. — Két vállalkozó cég jelentkezett, de ezen ügy tanulmányozása céljából szükséges, hogy az ajánlati határidő legalább is augusztus 25-ig terjedjen ki. A kibővítés lévén 3—4 ezer új láng, pénzügyünkre is igen hasznos, mondja az előterjesztés, rendelje el a közgyűlés, hogy a javaslatozott és a befektetési költség-előirányzatban részletesen körülirt kibővítési munkálatok végrehajtsanak. Ebből kifolyólag a legelőnyösebb ajánlatot tevő, budapesti vállalkozó cég bizassék meg. Az erre vonatkozó szerződés megkötésével a polgármestert hatalmazza föl. — Elfogadtatott.

Oláh Imre villamvilágítási gépész fizetés felemelése elfogadtatott.

A közutak kezelése és költségeinek fedezésére nézve tett előterjesztés elfogadtatott. (Erről már megemlékeztünk.)

A közbvágóhid átalakítása és hűtő berendezéssel ellátása ügyében előterjesztés szintén elfogadtatott.

Barnucz Tivadar végrehajtó nyugdíjaztatott. *Horváth Ágoston*, *Kölcsy F. dr.* kórházi főorvos, *Bugyi Gyula*, *Körösmeczei*, *Nagy Ákos* 4—6 heti szabadságot kérelmező kérvényeinek helyadással a közgyűlés véget ért.

Huszonnyolcz fejedelmi személy lesz jelen december hóban Bécs városában, még pedig a császári jubileum alkalmából. A hatalmas Burg szük lesz ennyi vendég befogadására és azért a vendégek egy részét a Liechtenstein, a Montenuovo palotában és néhány középületben helyezik el az uralkodó költségén. A nagytermet, amelyben

decz. 2-ikán a trónralépés ötvenedik évfordulóját megülik, még folyton diszítik. Közel kétezer villamos lámpa lesz majd az óriási teremben.

Háborus tünetek előjelei mutatkoznak a láthatáron. Csaknem kikerülhetetlen, hogy Anglia és Oroszország összemérik fegyvereiket. Okot az szolgáltat reá, hogy Oroszország Kinában és a keletázsiai vizeken egyre nagyobb tért hódít, s veszélylyel fenyegeti az angolok világuralmát. Salisbury kormányelnök határozottan kijelentette az angolfelsőházban, hogy a kínai kormányt támogatni fogja minden hatalommal szemben, mely agressiv eljárást követne, ha Oroszország más hatalmak rovására egyenlőlen jokban részesülne, ez ellen Anglia e legvégsőkig fog küzdeni. Oroszország pedig engedni nem akar, így a két nagyhatalom közt úgy élére állott a helyzet, hogy immár fenforog a mozgósítás szüksége.

A *kiegészés válságba* jutott ismét, a két miniszterelnök nem tud megegyezni. Bánffy Dezső báró védelembe vette a közös vámterületet az osztrák kormányval szemben, kijelentvén, hogy nem hajlandó annak kedvéért a külön vámterületet megalkotni és hangsúlyozta, hogy miután az osztrák kormány nincs azon helyzetben, hogy elvállalt kötelezettségének eleget tegyen, vonja le magára a következtetést. Oly éles tehát a két kabinet között az ellentét, hogy az egyiknek elbocsátatása csaknem bizonyosra vehető, s ez a jelenlegi viszonyok közt nem lehet más, mint az osztrák kormány.

Történelmi kiállítás rendez Hont vármegye a hercegprimás védnöksége alatt. E hó 13 án déli 12 órakor fogja megnyitni *Horváth Béla*; a vármegye főispánja, erre az ünneplő közönséghez beszédet intéz *Nagy* a magyar tudományos akadémia tagja. A kiállítás megtekintése után d. u. 2 órakor társas ebéd lesz a városház nagytermében, melynek végeztével a vendégek tiszteletére a vármegyeház parkjában nyári táncmulatságot rendeznek. Este a városház összes termében táncz lesz, másnap a vendégek kiváratára kirándulások Drégely várához és a Szondy kápolnához. A kiállítás 27-ig lesz nyitva.

A *vallási türelmesség* nagyobb bizonyítékául. A békési ág. ev. egyházmegye elcsapott egy tanítót, mert róm. kath. nőt vett feleségül és beleegyezését adta, hogy gyermekei a róm. kath. vallásban neveltesenek: Mire való hát akkor oly fennen hirdetni azt a nagy felekezeti türelmességet? . . . Csak akkor fegyver ez, ha örve alatt a katolikusok ellen kinálkozik támadásra kedvező alkalom, És mily mélységesen hallgatnak reá a liberális lapok . . . Legfeljebb regisztrálják az esetet minden kommentár nélkül. Mi sem akarunk az ő egyházi ügyeikbe avatkozni, csak azért hozzuk fel, hogy Majláth erdélyi püspökről majd lehuzták a talárt annak idején, mikor elmozdított egy gymn. tanárt, mert pogánynya lett, a felekezetenküliek táborba lépett. Ilyen következetes sok esetben az a liberális logika; pedig a két ügy nem is egészen azonos, mert a katolikusok mégis csak *keresztény* felekezetet képeznek.

Öngyilkossá lett Krivány János, az aradi árvapénztáros, ki több mint egy negyed milliót sikkasztott el az árvák vagyonából, s azután megszökött. A Themis nevű hajón menekült a svédországi vizeken, midőn a hajó Frederikshavenben kikötött. Itt átvette a leveleket és a lapokat, ezekből ér-

tesültek a hajó utasai, mi történt Magyarországon, Aradon. Bizonyára Krivány is olvasta a lapokat, melyekben személyleírása is közölve volt. Midőn észrevette, hogy az utasok kezdenek reá gyanus szemmel nézni, féltében, hogy felismerik, éjjel, mikor minden esendben volt, a fedélzetről a tengerbe vetette magát. Csak reggel vették észre, hogy egy az utasok közül eltűnt. A kapitány, midőn Szavangerben kikötött, kirakta Krivány málhát és a rendőrségnek adta át további intézkedésig.

Hirek.

Vármegyénk főispánja tegnapelőtt részt vett városunkban a közg. bizottság ülésén és a közgyűlésen, délután többek társaságában a hegyet tekintette meg, tegnap délután magához kérette Szatmár nevezetesebb férfait, hogy meghallgassa véleményüket a főkapitányi szék betöltése ügyében, este elutazott Nagy-Károlyba, hol ma a hivatalos ügyeket intézi, holnap utazást tesz a vármegyében, pénteken elnököl a várm. közgazgatási bizottság ülésén és a rendkívüli közgyűlésen, a péntek esti vonattal Budapestre utazik,

Áthelyezés. Pacor Vilmos tábornok Szegedre lett városunkból áthelyezve kerületi parancsnoknak, helyére a 18-ik ezredtől *Habrowszki József* jön Sopronból. Sajnálattal vettünk tudomást derék tábornokunk távozásáról, ki a rokonszenvet maga iránt a legnagyobb mértékben fel tudta költöni, a katonaság és a polgárok közötti egyetértésnek mindig ápolója volt.

Kinevezések. Az igazságügyminiszter *Lipsey Sándor*t a szinyérváraljai kir. járásbíró-sághoz telekkönyvvezetőnek nevezte ki. — A vall. és közokt. miniszter *Zagyva József*et az alsókapniki állami iskolához rendes tanítónak nevezte ki. — *Zagyva Józsefné*, szül. *Firnstall Mária* apai tanítónőt a kapnikbányai alsó telepi állami elemi iskolához, *Forst-mayer Irma* tanítónőt pedig a vámfalusi áll. iskolától Apába helyezte át.

Gyászhir. *Tóth Jolán* nagybányai óvónő e hó 8-án életének 24-ik évében reggeli 6 órakor városunkban édes anyja házában elhunyt. A boldogultban *Tóth József* helybeli segédlelkész szeretett nővérét gyászolja.

Áthelyezés. *Schwegler Alajos* segédlelkész Mezőpetriből Szaniszlóra helyeztetett át, Mezőpetriben pedig *Dongolovics Gyula* újmisésküldetett segédlelkésznek

Óméltósága a püspök ur a vihar által megrongált józsefházi templom eszeréptelöztetésének kijavítására 160 forintot, az osztrói (Ung-megye) tűzkárosultaknak pedig 100 forintot adományozott.

Gyászhir. Alantírottak fájdalommal tudtadják, a felejtethetlen jó nő, anya, gyermek, testvér és rokonnak *Göbl Jakabné*, szül. *Winkler Teréz*nek folyó hó 6-án reggeli 5 órakor, élete 45-ik évében, hosszas szenvedés után történt elhunytát. A kedves halottanak hült tetemei folyó hó 7-én d. u. 5 órakor tetettek a róm. kath. egyház szertartása szerint, Eötvös-utca 6-ik számú háztól, a hidontuli sirkertbe örök nyugalomra. Szatmár, 1898. aug. 6. Béke hamvaira! *Göbl Jakab*, férje, *Göbl György*, *Göbl Mária*, *Göbl Sándor*, *Göbl Julia*, férj. *Vagner Mihályné*, *Göbl Jakab*, *Göbl Anna*, *Göbl Teréz*, *Göbl János* gyermekei. Özv. *Tóth Sándorné* mint anya. Dr. *Nusszer Lajosné*, sz. *Winkler Ma-*

riska. *Winkler János*, *Nusszer Dezsőné*, sz. *Tóth Juliska*. *Tóth Sándor*, Dr. *Tóth István*, mint testvérek.

Áthelyezés. A vall. és közokt. miniszter *Kellner Fülöp* áll. isk. tanítót Nagy-Szöllősről Ujvidékre helyezte át, Nagy-Szöllőstre pedig *Béki Dezsőt* segédtanítónak nevezte ki.

Himen. Óvári *Szőke Bálint* posta és távirtda tiszt a napokban váltott jegyet *Augusztiny János* helybeli posta és távirtda felügyelő kedves leányával, *Kornélia* kisasszonnyal. — *Jákó Pál*, nyiregyházi kir. törvényszéki bíró, ki városunkban egy ideig mint kir. alügyész működött, eljegyezte *Jármay Gyula* ibronyi nagybirtokos leányát, *Paula* kisasszonyt. — *Fitos Ferencz* gyógyszerész eljegyezte néhai *Báthy Zsigmond* volt m. kir. dohánybeváltási kezelő leányát *Blanka* kisasszonyt Nagy-Károlyban. — *Jós Lajos* m. kir. postatiszt e hó 4-én esküdtött örök hűséget *Kalós Pál* ügyvéd leányának, *Erzsike* kisasszonynak Nagy-Károlyban. — *Bóta László* erdődi gyógyszerész e hó 6-án jegyezte el *Mijó Kálmán* dr. nagykaposi járásorvos leányát, *Etelka* kisasszonyt.

A százas bizottság első gyűlése. A kath. tanítók százas bizottsága, melynek elnökévé a hercegprimás képezdeink igazgatóját, dr. *Steinberger Ferenczet* nevezte ki, f. hó 18-án és a következő napokon fogja tartani üléseit Budapestben, melyek a következő sorrendben fognak befolyjni: I. Augusztus 18-án délután 5 órakor, elértekezlet a Szent-István-Társulat (IV., Királyi Pál-utca 13. sz.) disztermében. II. Augusztus 19-én reggel 9 órakor az egyetemi templomban *Hornig Károly* báró védnök-elnök ó nagyméltósága *Veni Sancte*val összekötött szent misét végez. III. Augusztus 19-én reggel 10 órakor a papnevelő-intézet (IV., Egyetem-tér) disztermében a gyűlés a következő sorozattal tartatik meg: a) Elnöki megnyitó b.) A biboros-hercegprimás ó főmagasságának *Hornig Károly* báró ó nagyméltóságához a kath. tanítók országos bizottsága szervezésére vonatkozó leirata a bizottsággal közöltetik. c) Az országos kath. nagygyűlés határozatainak értelmében a kongresszusi előadók által előterjesztendő „Emlékiratok” tárgyalása és azon módzatoknak megállapítása, melyek szerint ezen emlékiratok a nagymélt. püspöki karhoz felterjesztendők volnának. d) A kath. tanítók országos bizottságának szervezését és ügyrendjét megállapító alapszabályok tárgyalása. Előadó: *Ember Károly*. e) Előadás ezen tétel felett: A kath. hitoktatás mely kérdései kívánnak sürgősen megoldást, hogy népoktatási intézeteink befolyása a kath. hitélet emelkedésére fokozottabb mértékben nyilvánuljon. Előadó: dr. *Zellinger Vilmos*. f) A kath. tanítói árvaházra, a kath. tanítók milleniumi zászlójára beérkezett adományokról vezetett számadások felülvizsgálása, illetve a pénzt kezelő pénztárosoknak a szabályszerű felmentvény megadása. g) A gyűlés bezárása. IV. Augusztus 20-án a bizottság testületileg részt vesz a nagy nemzeti körmeneten. A meghívók úgy az egyházmegyei tanfelügyelők, mint a bizottság tagjai részére már megküldettek.

A főkapitányi szék betöltése ügyében a főispán városunkból tegnap délután a következő egyéneket kérette magához, hogy meghallgassa véleményüket, s a város óhajta felől magának kellő információt szerezzen: *Böszörményi Károly*, *Domahidy Ferencz*, ifj. *Hérmán István*, *Kovács Leo*, *Lengyel Endre* dr. *Papoczy Gyula*, *Nagy Elek*, *Uray Géza*, *Félegyházy Ferencz*, *Gábrriel József*, dr. *Ke-*

lemen Samu, *Komka Alajos*, *Szakál László*, *Tabajdy Lajos*, *Teitelbaum Herman*, dr. *Steinberger Ferencz*, *Ratkovszki Pál*, dr. *Hantz Jenő*, *Báthory Endre*, *Mátray Lajos*, *Hérmán Mihály*, *Papp Géza*, *Békéssy Géza*, dr. *Vajay Károly*, dr. *Jéger Kálmán*, *Antal Dániel*, *Jákó Sándor*, *Keresztes András*, dr. *Keresztszeghy Lajos*, *Koráuyi János*, *Lo-sonezy József*, dr. *Farkas Antal*, dr. *Fejes István*, *Jákó Mihály*, dr. *Tanódy Márton*, *Keresztes Sándor*, *Némethy János*, *Zsiga Miklós*. Igen tapintatos eljárás főispánunk részéről, hogy midőn egy ily fontos állás betöltéséről van szó, cselekvésében a közvéleményt óhajtja irányadónak venni.

Előléptetés. -A m. kir. pénzügyminiszter *Kádas József* helybeli kir. adóhivatali ellenőrt a X. fizetési osztály 1. s *Sárány Dániel* kir. adóhivatali tisztet a XI. fizetési osztály 2. fokozatába léptette elő.

A fehérgyarmati vasutat e hó 24-ik napján fogják megnyitni. A miniszter képviselőjében dr. *Képegy Árpád* min. titkár lesz jelen. Az összejövetel helye a szatmári pályaudvar első oszt. váróterme. Szatmár város és a vármegye fiatalsága a jelzett napon városunkban a megnyitás örömeire táncmulatságot rendez, 25-én pedig Fehér-Gyarmaton lesz népnepély.

Vármegyei rendkívüli közgyűlés lesz e hó 12-én délelőtt 8¹/₂ órakor Nagy-Károlyban. Tárgyát a szatmár-fehérgyarmati helyi-érdekű vasut segélyezésére megszavazott 50 ezer forintos kölcsön kötvénynek jóváhagyása, a nagybánya-zsibói helyi-érdekű vasut részére megszavazott 45 ezer frt. segély kölcsönvétele, a szatmár szatmárhegy-erdődi helyi-érdekű vasut segélyezése ügyében kiküldött bizottság jelentése fogja képezni. A bizottság ez ügyben a mult szerdán tartotta meg ülését, melyen a vármegye részéről *Nagy László* alispán, *Kacsó Károly* főmérnök, *Kölcsey Antal*, *Nagy Béla*, *Isaák Dezső*, *Luby Géza*, *Nemestóthy Szabó Antal* vettek részt, a város képviselőjében pedig *Hérmán Mihály* polgármester, *Papp Géza* főjegyző, dr. *Farkas Antal*, dr. *Fejes István*, dr. *Keresztszeghy Lajos* és *Fogarassy Sándor* jelentek meg. Azon megállapodásra jutottak a megyei kiküldöttek az alispán indítványa folytán, miszerint javasolni fogják a közgyűlésnek, hogy a vármegye 12 ezer forinttal járuljon hozzá a tervezett vasut kiépítéséhez oly kikötéssel, hogy azt az esetleges tőzsdei jövedelemből térítsék vissza, ki kell emelnünk *Kölcsey Antal*, *Isaák Dezső* és *Nagy Béla* állásfoglalását, kik a segélyt minden feltétel kikötése nélkül megszavazandónak vélték hivatkozva azon barátságos viszonyra, mely a vármegye és Szatmár város törvényhatósága között mindez ideig fennállott, másrészt a viszonzóság elvénél fogva azon áldozatkészségre, melylyel Szatmár városa a fehérgyarmati és a bikszádi vasut kiépítéséhez 30 ezer forintot szavazott meg, sőt midőn a gilvác-nagysomkúti vasut a város érdeke ellenére kiépítették, a kisajátított városi területekért járó 5000 forintot nem vette fel, hanem azt törzsrészvényekre ajánlotta meg.

Egyetemes értekezlet tartott e hó 4-én az óvári fürdőben a szatmári ev. ref. egyházmegye lelkészi kara. A tisztviselői kar 3 évre a következőkből alakított meg: elnök lett *Biky Károly* esperes, alelnök *Lengyel Sándor* csengeri, jegyző *Gönczy Sándor* tyukodi lelkész. Lelkészi nyugdíjintézet létesítése elvben elfogadtatott, s az alapszabályok kidolgozására egy öttagu bizottság lett kiküldve. Előterjesztést tesznek az egyház-

megyéhez, hogy a szatmári ev. ref. főgymn. részére kért egy kros adó lélekszám után adassék meg, s e czélra őszszel termény gyűjtés is engedélyezve legyen. A könyvtár, mint eddig, ezután is Szatmáron, F.-Gyarmaton és Csengerben lesz elhelyezve.

Vasuti előmunkálati engedély meghosszabbítása. A kereskedelemügyi miniszter dr. Bauer Mór budapesti lakosnak, a szatmári-fehérgyarmati h. é. vasut Fehér-Gyarmat állomásától Matoes, Tunyog, Kocsord irányában a nyiregyháza—mátészalkai h. é. vasut M.-Szalka állomásáig és innét Ó-Pályi, Nagy-Dobos, Vitka, Vásáros-Namény, Gemze, Kis-Báka, Nagy-Báka és Anacs érintésével a m. kir. államvasutak Kis-Várda állomásáig és Vásáros-Naménytől Gergelyi, Tákos, Csaroda, Surány és Asztély irányában a m. kir. államvasutak Beregszász állomásáig vezetendő h. é. gőzmozdony vasuti vonalakra mult évben kiadott előmunkálati engedély tartamát további egy évre meghosszabbította.

Rendkívüli remek mű jelent meg magyar fordításban, mely nemcsak hézagpótló, de tekintettel kitűnőségeire, *egyedül áll* irodalmunkban. *Adjutus Secundus* szatmári áldozópap lefordította *Spirágó Ferencz Wolks-Katekizmusát*, mely hitelemzők, hitszónokok, erkölcs-tanárok számára nélkülözhetetlen. Minden részlet egy mintaszerű prédikáció vázlat. Egész beszédek lehet belőle előállítani a legkisebb fáradság nélkül. A magyar fordítás épen oly remek, mint az eredeti, annak tökéletes mása. Kötelességet teljesít a magyar katolikus papság, midőn megrendeli. *Ily nagyszabású vállalkozást az egyházi irodalom terén nem szabad figyelmen kívül hagyni*, mert mig. egyrészt megbecsülhetetlen kincset szerez, melynek egyházi beszédek, hitelemzések tartásánál nagy hasznát veendi, másrészt hozzájárul fillérjeivel az egyházi irodalom fejlesztéséhez. A mű tekintettel van a gör. szert. katolikusokra is, közli a nicea-konstantinápolyi hitvallást, valamint a különbséget az egyházi év, a böjt, a bérmálás, valamint a szentáldozás terén. *Vétkes mulasztást követ el*, a ki e művet meg nem szerzi. Három kötetben jelent meg, „Katholikus Katekismus felnőttek számára“ czim alatt; az első rész a hittan, a második rész az erkölcstan, a harmadik a kegyelemtan. Az ára mesésen olcsó, a három vaskos kötet, melynek mindenike nagy nyolczadrét 340—50 lapra terjed, mindössze 4 frt. 50 kr. Megrendelhető a „Pázmány-sajtóban“ Szatmáron.

Honvédeink pénteken délelőtt féltizenkettő tájban érkeztek vissza városunkba. A zászlóalj a Deák-terre vonult, hol a parancsnok imára vezényelte a legénységet. Innen a laktanyába mentek, hol aztán kipihenheték a hosszú ut fáradalmait.

Tűz volt szombaton virradóra városunkban, mely kevéssel 2 óra után ütött ki Pázsit-utcán épen a tanítóképezdével szemben Varga János istállójában. Az istállótól tüzet fogott a szomszéd özv. Szabó Lajosnének lakóháza, néhány percz alatt a lángok martaléka lett. A veszély legnagyobb valószínűség szerint gondatlanságból, mint mondják, egy eldobott égő csigarettről származott.

A kiképzett katonai tüzoltókat a parancsnokság hajlandó veszély esetén a város rendelkezésére bocsátani, ha szolgálataikért ruhapótlás czimén altiszteknél 30, közlegényeknél 15 krt fizetne. A közös hadseregbeliek a város keleti, a honvédek a nyugati részen teljesítenék az oltási munkálatokat.

Előmunkálati engedély. A keresk. miniszter Poláczek Mihály bpesti mérnök-vál-

kozónak a m. kir. államvasutak Nagykároly állomástól Fény, Nyir-Béltek, Nyir-Adony, és Bökköny, esetleg Nyir-Béltek, Mihálydi, Balkány és Geszteréd, irányában a magyar királyi állam vasutak Ujfehértó állomásig és innen a debreczen-hajdunánási helyi érdekű vasut Hajdu Dorog, esetleg Hajdu-Nánás állomásig vezetendő gőzmozdony helyi érdekű vasutvonalra előmunkálati engedélyt adott.

A telephont, melynek ügyét vármegyénk főispánja oly dicséretreméltó buzgalommal felkarolta, a jövő évben létesíteni fogja vármegyénkben a kereskedelmi miniszter, ha a hozzájárulási összeg a megye részéről november hó végéig jogerős határozattal biztosítva lesz.

Községek egyesítése. A belügyminiszter elrendelte, hogy Alsó-Kapnik és Kapnik-Bánya kisközségek Kapnikbánya elnevezés alatt egyesíttessenek és nagyközséggé alakíttassanak át.

A szatmárnémeti kereskedelmi tanonciskola ez évi értesítőjét vettük. Előszavában az iskola mult évi életéről ad kimerítő tájékoztatást. Majd közli a felügyelő bizottság és a tanítói kar névsorát, mely szerint a mult isk. év folyamán 8 tanító és négy hitoktató működött. Beiratkozott összesen 99, évközben kimaradt 29, osztályoztatott 70 tanuló. Minden tantárgyból jeles volt *Szaitz Elemér* II. oszt., kinek főnöke *György József* fűszeres, *Egeresi János* III. oszt., kinek főnöke *Zommer Károly* fűszeres és *Pittner András* III. oszt., ki *Wallon H.* fia fűszerüzletében van alkalmazva. Beiratkozás a jövő isk. évre szept. 13-án d. u. 2 órakor lesz a a kir. kath. főgymnasiumban.

Zene estély. Farkas Laci nagykörösi kitűnő zenekara, mely 12 tagból áll, átutazása alkalmából csütörtökön, szombaton és vasárnap a söresarnok kerthelyiségében fog játszani. Akik szeretik a jó cigány zenét, ne mulasszák el meghallgatni.

A város erdőt akar vásárolni az Avasban, mert tudvalevőleg helybeli erdősége egy részét mezőgazdasági célokra fogja fordítani, az avasi birtokosok azonban tulmagas árakat követelnek, így az egyik 2930 holdas terület megvétele 107 ezer, egy másik 2300 holdasé 162 ezer forintba kerülne. Nem lehetetlen, hogy e magas árak miatt a város vásárlási szándékáról letezz.

Vasuti szerencsétlenség volt a mult napokban a nyiregyháza-mátészalkai vonalon, melynek emberélet is esett áldozatul. Konyhás János béres és felesége megvakodott szekérrel igyekeztek a kállósemlényi állomáshoz, beszélgetés közben nem vették észre az érkező vonatot, mely épen az átjárón lepte meg őket. A vonatvezető mindent elkövetett, hogy megállítsa a gépet, de már késő volt. A szekér egy pillanat alatt pozdorjává lett összezúzva, melyből a mozdony a bérest messzire kilökte, nejét azonban teljesen összeroncsolta, az egyik ökört is megölte.

Két emberélet a pénz miatt. Az ecsedi lóp levezetésére szolgáló új Kraszna-meder pótmunkálatainál dolgozó munkások a heti bérösszeget minden szombaton kapják a vállalat pénztárából. A legutóbbi fizetés alkalmával Tóth Menyhért panyolai és Bodó István szamoszegi munkások Papp Zoltán panyolai munkatársuk fizetését is felvették, azzal a szándékkal, hogy azt neki, mivel a fizetésnél jelen nem volt, később átadják. Papp, mikor megtudta, hogy két társa felvette a heti fizetését, utánok sietett s az

olesvai határban, hol utólérte őket, pénzt követelte tőlük. Tóth és Bodó a pénz átadásáról mit sem akart tudni s szidalmakkal illették. A nagy szóharcban Bodó botjával ráütött Pappra, mire ez ásójával leterítette. Dühében a másik Tóth nevű munkásra is rátámadt s annak fejét ketté szelte, hogy ott nyomban szörnyet halt. Papp, ki ily kegyetlen bosszút állott fizetésének fölvevőin, önként jelentette fel magát a járásbiróságnál.

A kisiparosokná akar a honvédelmi miniszter 10 ezer bakancsot és ugyanannyi könnyű czipőt megrendelni a honvédség részére, e czélból felhívta a debreczeni keresk. és iparkamarát, hogy a szállításban való részvételre a kisiparosokat hívja fel. A bakancsok ára páronkint 5 frt 2 krban, a könnyű czipőké 4 frt 27 krban lett megállapítva. A készítmények a jövő év márczius hó végéig Budapestre a honvédközponti ruhatarba szállíttatnak be, az azokért járó összeg a jövő év január 1-én fiztetetik ki, amelyek pedig jan. 1-én tul szállíttatnak be, azoknak ára azonnal kifizettetik.

Villamos vasut. *Szücs Zsigmond* ócsai ügyvéd és *Jeremiás Rezső* bécsi lakos előmunkálati engedélyt kértek a minisztertől, hogy Nagy-Bányától Felső-Bányáig rendes vágányu villamos vasutat építsenek, mely a felsőbányai utolsó zuzóműnél érné végpontját.

Hirdetmény. Az 1898-ik évi adókievetés be lett fejezve, erről a t. adóköteleseket oly felhívással értesitem, hogy mindazon adózók, kik mult évben az adózók sorában előfordultak és így adókönyvecskével már el voltak látva, jelen hirdetmény közzétételét követő és negyed közepéig adó könyvecskéiket kiegészítés végett a városi adópénztárnál mutassák be. Szatmártt, 1898. augusztus 2. *Novák Lajos* főszámvevő.

V i d é k.

Nagy-Károly, augusztus 8.

A város rendezése. Nagy-Károly lassan fejlődik, s hagyjuk természetesen fejlődésében és ne zavarjuk haladását kontár és sok pénzbe kerülő tervezgetésekkel. Ez a felfogásunk *Debreczeni István* polgármester által benyújtott tervre vonatkozólag, melyben csak a jó akarat és szorgalom dicsérendő, semmi más. Mert hogy N.-Károly városa belemenjen újra 117.000 frt kölcsönbe, mikor nyakig van már adósságban, hogy 48.000 frtot dob ki a Serli Gusztiféle telekért, mely 19 méteres sikatort ütne a Kölesey térre, hogy a forgalomnélküli nagy-utcát akarja végig kikövezni (30.000 frt.), csak azért mert közel van hozzá a kálv. templom, meg a Vesselényi utca, kikövezni akarja a távol eső forgalomnélküli genesi-utcát, a falasusias tabla-utcát, de figyelmen kívül hagyja a forgalmas Kölesey-utcának a hajduvárossal való direkt összeköttetését, pedig ott van a megyeház, főgymnasium, két kaszinó, posta, nagy szálló, ez a legkiepültebb vonala Károlynak, mert a piacra és a város fontos helyeire vezet — mondom egyes utcák czéltalan dédelgetése a meglevő népes és diszesebb utcák rovására minden tekintetben elvetendő kísérlet, melynek elfogadásáról óva intjük a városi közgyűlést. Teljesen igaza van Papp Béla urnak a N. Károly és Vidéke szerk.-nek: fejlesszük a várost a maga történeti és természeti fejlődésében és ne csináljunk drága pénzen egy harmadik párvonalos utcát, a vasutól a belvárosba, mikor a másik kettő sem épült

ki rendesen, nincs kikövezve és rendben tartva. Aztán ki fogja az utcát beépíteni, mikor a forgalmas utcák legjobb helyein is üres telkek tátonganak?

Színház. A szatmári színtársulat egyre jobban tetszik. Mult szombaton a *Bánya-mestert* oly kitűnő előadásban láttuk, minőt N.-Károlyban társulat még nem produkált. A főbb szerepek igen jó kezekben vannak és a nők úgy kedvesség, mint színpadi ügyesség tekintetében eléjeválnak még-Kolozsvárnak is.

Pusztuló park. A város közepén háromszögű kis parkot csinált egykor városunk valamelyik okos polgármestere. Ez a park egyetlen üdülő helye a belvárosnak, mert a Károlyi-kert körül levő aszfaltjáró poros és árnyék nélkül való. Sajnos, ez a kis oázis pusztul. A régi fákat kidöntögeti a vihar, a kis esenévész fákat gyerekek tördelik, öntözésről nincs gondoskodva és a mi a legboszszantóbb: a padokon és a pázsiton állandóan lézengők henteregnek, elriasztván a tisztességesebb sétálókát onnan, mivel Don Edvando cabellero is ott ütötte fel állandóan tanyáját s ott köti meg különböző üzleteit mindenrendű társaival. A város rendezése ezt a parkot is kifelejtette a programból. Valamikor ide akarták állítani Kölesey szobrát, mert a Kölesey-utca elején van, most a slendriánságnak és utcai lézengésnek, meg Edvardo lovagnak emelhetnek rajta szobrot.

Ernyős kocsik. Egyre szaporodnak városunkban a baldachinos kocsik, mert valamelyik mágnás ilyenben járt innen vadászatni. Az impraktikus magán kocsik kedvelése ellen semmi kifogásunk, végtére kinek-kinek más a gusztusa és Darwin utánzási elmélete, ha valahol, a divatterén szokott beválni, de azt már határozottan elítéljük, hogy most már baldachinos fiakkereket akarnak behozni, mikor a 3 omnibusz untig elég az idegenek beszállítására.

Halmiban érdekesnek ígérkező hangverseny lesz a jövő vasárnap, mely iránt megyszerte általános az érdeklődés, így a siker már jó előre biztosnak vehető, annyival inkább, mert a rendezésben a város intelligentiája részt vesz, a szereplők is úgy vannak megválogatva, hogy szinte kíváncsi az ember őket látni és hallani. Kezdeté 8 órakor este. Belépti-díj személyenként 2 korona, családjegy 5 korona. A tiszta jövedelem jótékonyozásra, a helybeli óvoda javára fordítatik. A rendező bizottság elnöke Szentpály Jenő. I. alelnök György Endre, elnöknő Kozányi Zsigmondné, II. alelnök Éder Ede, pénztáros Zoltányi Károly, ellenőr Kemecsey Antal. A vigalmi bizottság tagjai; Lipthay Béla elnöklete alatt dr. Bleyer Márk, Hegedűs Gyula, Joannes Viktor, Nagy Sándor, Skultéti Viktor Vityi József. A műsor a következő: 1. Nyitány. Klárinet és czimbalom felváltva Vasady Ferencz és Kozányi Zsigmond urak. 2. Monolog. Nagy Ella kisasszony. 3. Magyar nóták czimbalmon, Jeney Margit k. a. 4. Ének zongora kísérettel. Bescsky Klára k. a. és Krasznay Viktorné urhölgy. 5. Szavalat. Ráthonyiné Maróthy Margit urnő. 6. Zongora négy kézre. Krasznay Viktorné urnő és Krasznay Eugénia kisasszony. 7. Párosének. Bescsky Klára k. a. és Varga Károly ur.

Nagy-Bányán fényesen sikerült hangverseny volt az ujonnan építendő gör. kath. templom javára. Művészi nivóra emelte e hangversenyt *Tessényi Margit* a nemzeti zenede kitűnően végzett növendékének mesteri

játéka. A bájos művész saját „Scerzö“-ján kívül a „Todódal“ Wagner Lisztől a Bolygó Hollandiból és Liszt „Rhapszodiáját“ játszotta remek technikával és igazi művészetel. A művésznőt többször kitapsolták, a mit ő Moskovszky egy darabjának eljátszásával köszönt meg. Ki kell emelnünk *Schönherr* Antalné remek játékát, valamint *Ábrahám* Endréné és *Váradi* Erzsike művészi kíséretét. Az ensemblét szépen egészítette ki *Szöke* Béla éneke és *Drumár* Laci szép hegedű játéka. Fel kell említenünk, hogy a budapesti „nagybányai kör“ tagjai *Tessényi* Margitnak ellátogatása alkalmával a vasutnál egy hatalmas gyönyörű csokrot adtak át viszonzásul azon magas művelésért, a melyet a nagybányaiaknak játékával nyújtott!

A bikszádi Anna-bál igen fényesen sikerült. A vidék előkelőségei jelentek meg, hogy részt vegyenek a mulatságon, melynek sikeréről a fürdőigazgatóság páratlan tapintattal gondoskodott. A tánczot színi előadás előzte meg. *Horváth* Zoltán, a nemzeti színház művésze és *Bajnóczy* Valéria fiatal művésznő az „Elkényeztetett férj“ czimű vígjátékot oly bravourral adták elő, hogy a közönség osztatlan elismerését nyerték meg. Vaesora alatt tombolajáték volt, mindenki kedves emlékekkel távozott a mulatságról, melyről bizonyára jövőre sem fog elmaradni.

Sárköz-Ujlakon az ev. ref. iskola javára f. hó 14-én táncmulatságot rendeznek, melyre a meghívók már szét vannak küldve. A mulatság az iskola udvarán fedett lomb-sátorban lesz, s délután 6 órakor kezdődik. Személyjegy 1 korona, családjegy 3 korona. Jó konyháról, italokról és a fogatok elszállásolásáról gondoskodva lesz.

Trinyben nagy tűz volt e hó 3-án virradóra, melynek hét lakóház az összes udvaron levő mellékpületeivel együtt áldozatul esett. A kár csaknem 6000 forintra rug, mely azonban nagy részt meg fog térülni, mert minden biztosítva volt. A tűz keletkezésének okát megállapítani nem lehet, csak annyit tudnak, hogy *Bakó* János csürjében ütött ki.

A munkácsi gör. kath. székeskáptalannál *Jámbor* Antal olvasó kanonoknak a nagyprépostságra, *Jakovics* János éneklőkanonoknak az olvasókanonokságra, *Fehér* Emánuel örkanonoknak az éneklőkanonokságra, *Turjay* János iskoláskanonoknak az örkanonokságra, dr. *Mikita* Sándor kanczellárkanonoknak az iskola kanonokságra és *Dolmány* Miklós utolsó kanonoknak a kanczellárkanonokságra való fokozatos előléptetését ő felsége jóváhagyván, az igy megüresedett utolsó kanonokságra *Somlyay* Mihály tiszteletbeli kanonokot és birii lelkészt nevezte ki. *Jámbor* Antal azonban nem sokáig örvendhetett az előléptetésnek, mert e hó 6-án életének 82-ik évében elhunyt. Temetése tegnapelőtt nagy részvét mellett történt.

Tisza-Ujlakon új pénzintézetet alapítottak 120 ezer korona alaptőkével. Czime „Tisza-ujlaki gazdasági bank részvénytársaság.“ Czélja humánus, mert főként a kisgazdákat kívánja segíyezni és őket olcsó pénzzel ellátni. A bank élén mint vezérigazgató dr. *Körödi* Kálmán városi orvos és megyei főorvos áll.

A munkácsi kir. kath. főgymnasiumnál 27 éven keresztül buzgón működött rendes tanárt, *Schultz* Antalt a vall. és közokt. miniszter saját kérélmére végleg nyugalmba helyezte elismerésének kifejezésé

mellett, s helyébe *Román* Józsefet, a magyar és német szakcsoporthól képesített tanárt nevezte ki helyettes tanári minőségben.

Szöllős-Vég-Ardó határában a mult héten sok termény és egy cséplőgép esett a lángok martalékául. A Zsolnay Béla tagjában a bérlőnek egy kazal buzája gyuladt ki ismeretlen okból, melytől tüzet fogott *Schönfeld* Sámuelnek odahordott terménye is, valamint *Fischer* Herman t.-ujlaki lakos cséplőgépeje. Minden elégett, a kár 5 ezer forintra tehető.

Terményárak.

Termény métermázsánként	Szatmáron			
	frt	kr	frt	kr
Tiszta buza	8	—	8	10
Kétszeres	6	—	—	—
Rozs	—	—	—	—
Árpa uj	4	20	4	50
Zab	4	40	4	70
Tengeri	5	60	5	—
Kása uj	7	50	8	—
Fehér paszuly	—	—	—	—
Tarka	5	—	—	—
Szilva	—	—	—	—
„ füstölt	15	—	—	—
Repeze	—	—	—	—
Krumpli zsákja	1	—	—	10
Szalonna	—	—	—	—

Vasuti menetrend.

Érvényes 1898. évi május 1-től.

Budapest-M.-Sziget:

Budapest	ind.	915	215	705		
Debreczen	ind.	356	655	300	522	820
N.-Károly	ind.	611	816	514	830	1125
Szatmár érk.	ind.	708	858	611	950	1246
„	ind.	718	859	623	1149	1246
M.-Sziget érk.	ind.	1050	1125	950	650	1246

M.-Sziget-Budapest.

M.-Sziget	ind.	350	450	600	1030	—
Szatmár	érk.	657	658	910	242	—
„	ind.	709	659	918	247	400
Nagy-Károly	érk.	807	739	1014	357	518
Debreczen	érk.	1012	854	1216	645	753
Budapest	érk.	545	150	810	—	—

Szatmár-Nagybánya és visont.

Szatmár	ind.	702	730
Nagy-Bánya	érk.	1022	1041
Nagy-Bánya	ind.	550	925
Szatmár	érk.	900	638

A vastag betűkkel jelzett idők a gyorsvonatok közlekedési idejét, az aláhuzott idők az éjjeli időt jelzik.

A Kossuth Lajos-utca

5-ik számú házban

egy 6 szobás uri lakás, előszoba és pincze, konyha, három kamarával

minden órán

BÉRBE KIADÓ.

Értekezhetni lehet e lap kiadóhivatalában.

ORGONA-ÉPÍTÉSI MŰINTÉZET

Rieger testvérek

Budapest, Garay-utca 48.

Rieger testvérek Jägerndorfi (Osztr. Szil.) es. és kir. udvari orgona-gyárának fiókja. Legolcsóbb áron kiváló orgonákat szállítanak.

A cég 23 évi fennállása óta

540 új orgonát

épített, melyek közül **186** esik Magyarországra, a többi Norvégiába, Németországba, Romániába, Orosz, Olasz és Törökországba szállították.

Orgona-árjegyzékek

ingyen és bérmentve.

Magyarország legrégebb
egyházi szerek és zászlók
gyára.

Oberbauer Alajos utóda,

József főherceg es. és kir. fensége
és Klotild főhercegné asszony ó es.
és kir. fensége udvari szállítója.

Gyár és raktár:

BUDAPEST,

Váci-utca 14. szám.

Alapított 1863-ban.

Ötször kitüntetve.

Ajánlja:

miseruha és egyházi szerelvényekből dusan felszerelt nagy raktárát, mely bővelkedik góth-, román és renaissance-stylü ruhákban, valamint pontifikáló szerekben,

Egyházi és egyleti zászlókban,
ércz- és faárúkban stb

Árjegyzékek és költségtervezetek díj- és bérmentesen küldetnek.

Oltáregyleti szállító

Elvállalok képkeretezéseket a legfinomabb kivitelben, ablak javításokat háznál is végeztetek.

GYÖRY KÁROLY ÜVEG- ÉS PORCELLÁN KERESKEDÉSE SZATMÁR, DEÁKTÉR.

Ajánlom dusan felszerelt üveg- és porcellán kereskedésemet, mint legolcsóbb bevásárlási forrást.

Építkezők figyelmébe.

Belga (solin) vörös jegyű esch, kék jegyű magyar, mintázott és homályos táblákra ez idényre igen olcsó árakat szabtam, ez üzletágra nagy súlyt fektetek. Kérem saját érdekében is költségvetésemet bekérni, a munka szolid kivitellért jóállást vállalom.

Gazdasszonyok figyelmébe

Brünni vaslemez főző-edények, serpenyők, veidnigok, szabadalmazott kávéfőzők, peccenyésütők, evőeszközök, hussverők, főző- és konyhakanalak, pörköltök, dobozok, reszelők, darálók, sütő formák és még sok használati cikkek nagy választékban.

Házassulók figyelmébe.

Menyasszonyi kelengyék, étkező, kávé-, tea-, fekete kávé készletek legfinomabb carlsbadi porcellán, ugyszintén angol (fajans) és magyar majolika több mint 100 minta van állandóan raktáron. Ivó készlete, francia (bakarát) esch beégetett és magyar mintázott, bámulatos olcsó árban.

Vendéglősök figyelmébe.

Törvényesen hitel-lesített üvegek és poharak a legújabb mintákban, sör- és pohár 0,5, 0,3, 1/4 l. Berndorfi Alp. cea és czin aczél evőeszközök, Kávós-ízlezták, fehér és mintázott kávéházi edények, porciós oválok és vizes palaczkok kedvezményes árban.

Ditmár R. szalon, ebédlő- hálószoba-lámpák, álló és asztali lámpák, kerti lámpák.

Ruházati műterem a főtiszt. papság részére a „vörös kereszt”-hez.

Kitüntetve:

Bécs, Páris, London, Madrid, Brüssel, Boulogne, Tunis, St.-Gilet stb.

SKARDA VILMOS

IV. Wallergasse I. Bécs. IV. Favoritenstrasse 28.

Ajánl az 1898-ik tavaszi és nyári idényre:

papi-, rend- és világi

RUHÁKAT;

különösen:

meleg téli havelokokat, s. p. finom fekete palmerstonból ujjak nélkül 18 frt, ujjakkal 24 frt.; ujjakkal és valódi széles prém-gallérral, bélelve 34 frt.

Biretumok, kollárék,

chemisettek, házi- és utisapkák, kapuciumok, cingulusok nagy választékban. Valamennyi készítmény a legjobb anyagból, tartós és diszes kivitelben. Szövetek méter számra is eladatnak.

Egyházi szerek
végleges megrendelés után olcsón szállítatnak.

Árjegyzékek és szövetminták ingyen és bérmentve.